

ปัญหาการจัดเก็บภาษีเงินได้จากสินทรัพย์ดิจิทัล¹

ศุภชัย มาชา²

จากการศึกษาปัญหาการจัดเก็บภาษีเงินได้จากสินทรัพย์ดิจิทัล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการจัดเก็บภาษีเงินได้จากสินทรัพย์ดิจิทัล และความหมาย ประวัติความเป็นมา แนวคิด ของเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล และทฤษฎี หลักการจัดเก็บภาษีเงินได้ โดยได้มีการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้จากสินทรัพย์ดิจิทัลทั้งของไทยและของประเทศสหรัฐอเมริกาและของประเทศออสเตรเลีย ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจได้ว่า เงินตรา ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่คอยขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนในโลกธุรกิจผ่านมายาวนานนับหลายพันปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการต่าง ๆ โดยที่ก่อนหน้านี้จะมีการใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการนั้น เมื่อหลายพันปีก่อนมนุษย์นำสินค้าหรือบริการของตนเองไปติดต่อเพื่อขอแลกเปลี่ยนกับสินค้าหรือบริการของบุคคลที่ต้องการจะทำการแลกเปลี่ยนด้วยโดยตรง ซึ่งไม่ได้ใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เรียกว่า Barter เช่น นำพืชผัก ผลไม้แลกเปลี่ยนกับเนื้อสัตว์ นำข้าวแลกเปลี่ยนกับเสื้อผ้า นำอาหารแลกเปลี่ยนกับอาวุธ เป็นต้น แต่ต่อมาได้มีการคิดค้นหาวิธีการเพื่อหาสิ่งมาทดแทนสินค้าหรือสิ่งของเพื่อทำให้เกิดความสะดวกมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งต่อมามนุษย์ได้คิดค้นหาวิธีการเพื่อแก้ไขปัญหาลักษณะการแลกเปลี่ยนแบบ Barter ให้สะดวกยิ่งขึ้นโดยใช้เงิน เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการ เงิน จึงเป็นสื่อกลางที่สำคัญในการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการ และมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของโลกนับแต่นั้น ซึ่งหน้าที่ของเงินสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 มิติ คือ การเป็นสื่อกลางในการใช้แลกเปลี่ยน (Medium of Exchange) , การใช้เป็นหน่วยในการวัดมูลค่า (Unit of Accounting) , การใช้เพื่อเป็นมาตรฐานในการชำระหนี้ (Standard of Deferred Payment) และ การใช้เพื่อรักษามูลค่า (Store of Value)

หลังจากที่มีการนำเงินมาใช้เพื่อเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการในระบบเศรษฐกิจการค้า จึงมีการพัฒนาระบบสถาบันรับฝากเงินหรือธนาคารเกิดขึ้น โดยระบบสถาบันการเงินและธนาคารมีการใช้กันอย่างแพร่หลายและเป็นศูนย์กลางทางการเงิน เป็นปัจจัยหลักในเรื่องแหล่งเงินทุน การกู้ยืมเงิน รับฝาก – ถอนเงิน แลกเปลี่ยนเงินตราตามสกุลเงินต่าง ๆ ซึ่งเป็นสถาบันที่สำคัญในระบบเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนของโลก โดยในแต่ละประเทศนั้นจะต้องมีหน่วยงานที่มีอำนาจคอยควบคุม ตรวจสอบระบบการเงิน

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาการจัดเก็บภาษีเงินได้จากสินทรัพย์ดิจิทัล โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์.ดร.รติชัย รตทอง และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์.ดร. ปวีศร เลิศธรรมเทวี รองศาสตราจารย์.ดร.รติชัย รตทอง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.สลิล สิริพิทุร

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อัตราการแลกเปลี่ยนของเงินสกุลต่าง ๆ ที่แต่ละรัฐบาลได้เป็นผู้ออก หรือที่เรียกว่า Fiat currency จนมาถึงยุคปัจจุบันที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีไปอย่างรวดเร็ว เงินที่ใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการต่าง ๆ นั้น ได้มีการปรับเปลี่ยนการใช้งานอย่างมาก มีการพัฒนาระบบต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาซึ่งเป็นการตัดตัวกลาง (ระบบสถาบันการเงินและธนาคาร) ออกไป โดยนำเทคโนโลยี บล็อกเชน (Blockchain) มาปรับใช้เพื่ออำนวยความสะดวกและรวดเร็วในการชำระเงินให้กับผู้ซื้อ – ผู้ขายสินค้าหรือบริการ รวมถึงการโอนเงินทั้งภายในประเทศ - ระหว่างประเทศ และการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ส่งผลทำให้เกิดความคล่องตัวในระบบเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนของโลกมายิ่งขึ้นกว่าเดิมเป็นอย่างมาก แนวคิดของเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) เป็นการทำงานในลักษณะของการกระจายศูนย์อำนาจ (Decentralized) โดยปราศจากตัวกลางในระบบ ไม่มีใครเป็นเจ้าของข้อมูลหรือศูนย์กลางข้อมูลในระบบ แต่เดิมในระบบการเงินเป็นลักษณะรวมศูนย์กลางอำนาจ (Centralized) คือ สถาบันการเงินและธนาคาร โดยระบบของ Blockchain จะมีระบบหรือโปรแกรมที่คอยควบคุม ตรวจสอบดูแลความถูกต้องของข้อมูลหรือธุรกรรมทางการเงินที่อยู่ในระบบ Blockchain อีกชั้นหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า สมาร์ทคอนแทรค (Smart Contract) โดยเป็นโปรแกรมที่ทำงานในลักษณะของการกำหนดเงื่อนไข ข้อตกลงหรือคล้ายกับสัญญา จึงส่งผลให้เงิน ในรูปแบบเดิมมีการนำเทคโนโลยีที่พัฒนา มาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในอดีต โดยปัจจุบันเงินอยู่ในรูปแบบของสินทรัพย์ดิจิทัล ได้แก่ Cryptocurrency และ Token Digital เพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการ ๆ กันอย่างแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก โดยใช้ระบบเทคโนโลยี Blockchain และ Smart Contract เป็นพื้นฐานในการใช้งานเพื่อวัตถุประสงค์ให้สามารถงานได้อย่างสะดวก รวดเร็วและง่ายต่อผู้ใช้งาน ไร้คนกลางที่เป็นคนควบคุมระบบแบบในสมัยก่อน

สำหรับประเทศไทยเองก็ได้มีการออกกฎหมายมากำกับและควบคุมการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับกรณีนี้ เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์และการพัฒนาของเทคโนโลยีดังกล่าว จึงได้มีการประกาศใช้พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.2561 ซึ่งใน มาตรา 3 ได้นิยาม คำว่า สินทรัพย์ดิจิทัล, Cryptocurrency และ Token Digital ดังนี้ คือ

สินทรัพย์ดิจิทัล หมายถึง Cryptocurrency และ Token Digital

Cryptocurrency หมายถึง หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถูกสร้างขึ้นบนระบบหรือ เครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์โดยมีความประสงค์ที่จะใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้า บริการ หรือ สิทธิอื่นใด หรือแลกเปลี่ยนระหว่างสินทรัพย์ดิจิทัล และให้หมายความรวมถึงหน่วยข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์อื่นใดตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

Token Digital หมายถึง หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถูกสร้างขึ้นบนระบบหรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

(1) กำหนดสิทธิของบุคคลในการเข้าร่วมลงทุนในโครงการหรือกิจการใด ๆ

(2) กำหนดสิทธิในการได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการหรือสิทธิอื่นใดที่เฉพาะเจาะจง ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในข้อตกลงระหว่างผู้ออกและผู้ถือ และให้หมายความรวมถึงหน่วยแสดงสิทธิอื่นตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด

จากการประกาศใช้พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.2561 เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2564 และมีผลบังคับใช้ในวันที่ 14 พฤษภาคม 2564 นั้น การจัดเก็บภาษีจากสินทรัพย์ดิจิทัลจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ เนื่องจากเดิมประมวลรัษฎากรไม่มีบทบัญญัติใดที่บัญญัติเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเงินได้จากสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นการเฉพาะ โดยที่ในปัจจุบันได้มีการถือหรือครอบครอง Token Digital หรือการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยน Cryptocurrency หรือ Token Digital ซึ่งเงินได้จากกรณีดังกล่าว เป็นเงินได้พึงประเมินที่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษี จึงมีการแก้ไขประมวลรัษฎากร โดยออกเป็นพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2561 ประกาศเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2564 และมีผลบังคับใช้ในวันที่ 14 พฤษภาคม 2564 เช่นเดียวกับ พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.2561 โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรา 40 (4) แห่งประมวลรัษฎากร ดังนี้

(ซ) เงินส่วนแบ่งของกำไร หรือผลประโยชน์อื่นใดในลักษณะเดียวกันที่ได้จากการถือหรือครอบครองโทเคนดิจิทัล

(ฌ) ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการโอนคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัล ทั้งนี้ เฉพาะซึ่งมีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน

และเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรา 50 (2) แห่งประมวลรัษฎากร ดังนี้

(จ) ในกรณีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (4) (ซ) และ (ฌ) ให้คำนวณหักในอัตรา ร้อยละ 15.0 ของเงินได้

จากการศึกษาด้วยทฤษฎีกฎหมายทำให้ผู้ศึกษาทราบ และพบว่ามีปัญหาการจัดเก็บภาษีเงินได้จากสินทรัพย์ดิจิทัล เนื่องจากกฎหมายที่ใช้บังคับการจัดเก็บภาษีเงินได้จากสินทรัพย์ดิจิทัลนั้น ยังไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุม และไม่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันในหลายประการ ดังต่อไปนี้

ปัญหาการจัดเก็บภาษีเงินได้ ตามมาตรา 40 (4)(ซ) บัญญัติว่า เงินส่วนแบ่งของกำไร หรือผลประโยชน์อื่นใดในลักษณะเดียวกันที่ได้จากการถือหรือครอบครองโทเคนดิจิทัล ซึ่งบทบัญญัตินี้ บัญญัติไว้เพียงเฉพาะแต่การถือหรือครอบครอง Token Digital เพียงเท่านั้น แต่ไม่ได้บัญญัติรวมถึงการถือหรือครอบครอง Cryptocurrency ด้วย ในปัจจุบันที่มีการพัฒนาเทคโนโลยี Blockchain และ Smart Contract ได้นำประยุกต์มาใช้ในอุตสาหกรรมการเงินและการธนาคาร ที่เรียกว่า Decentralized Finance (DeFi) เปิดโอกาสให้บุคคลที่ถือหรือครอบครอง Cryptocurrency สามารถนำ Cryptocurrency ของตนเองไปฝาก ลงทุน เก็ง

ถ้าใคร สามารถทำธุรกรรมผ่านระบบหรือโปรแกรมของผู้ให้บริการรับฝากต่าง ๆ ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ลักษณะที่ไม่ได้มีการโอน ขยาย หรือเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์ เป็นเพียงการฝากทรัพย์ ลักษณะส่งมอบการถือหรือครอบครองให้กับระบบหรือโปรแกรมของผู้ให้บริการผ่านทางระบบออนไลน์ โดยนำ Cryptocurrency นั้นไปบริหารจัดการตามเงื่อนไขข้อตกลงที่กำหนดไว้ใน Smart Contract ที่มีการตกลงในเงื่อนไขว่าจะให้ผลตอบแทน ดอกเบี้ย เงินปันผล หรือผลประโยชน์อื่น ๆ กับผู้ที่นำ Cryptocurrency เข้ามาฝากในระบบ และภายหลังหากผู้ฝากต้องการถอนคืน Cryptocurrency ระบบหรือโปรแกรมของผู้ให้บริการก็จะคืน Cryptocurrency พร้อมกับผลตอบแทน ดอกเบี้ย เงินปันผลหรือผลประโยชน์อื่น ๆ ที่สามารถคำนวณเป็นเงินได้ ให้กับผู้ฝากกลับคืนไป ดังนั้น ดอกเบี้ย เงินปันผลหรือผลประโยชน์อื่น ๆ ที่สามารถคำนวณเป็นเงินได้ดังกล่าวอันเกิดจากการถือหรือครอบครอง Cryptocurrency กลับไม่อยู่ในบังคับที่จะต้องเสียภาษีเงินได้ ตามมาตรา 40 (4) (ซ) ซึ่งความบกพร่อง ไม่ครอบคลุมจากกรณีที่ถูกกฎหมายเขียนบัญญัติให้รัฐมีอำนาจจัดเก็บภาษีเงินได้ไว้เฉพาะเพียงแต่กรณีของสินทรัพย์ดิจิทัลประเภทโทเคนดิจิทัลเพียงเท่านั้น จึงทำให้เกิดช่องว่างของกฎหมาย และทำให้รัฐต้องสูญเสียรายได้จากการจัดเก็บภาษีเงินได้ดังกล่าวเป็นจำนวนมาก

ประการที่สอง ปัญหาการจัดเก็บภาษีเงินได้จากคริปโทเคอร์เรนซี อยู่ในลักษณะเป็นการบัญญัติที่ดีความหมายและเป็นมาตรการบังคับจัดเก็บภาษีเงินได้อย่างกว้างเกินไป จนอาจเกิดความไม่ชัดเจนแน่นอน หากมีน้ำหนักบทบัญญัติการจัดเก็บภาษีเงินได้จาก Cryptocurrency นี้ตีความหมายร่วมกับทรัพย์ หรือทรัพย์สินประเภทอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน จนอาจเกิดความสับสนกับประชาชนผู้ใช้งานโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกรณีของธนาคารกลางของประเทศใดประเทศหนึ่ง เป็นผู้ออกสกุลเงินดิจิทัล (Digital Currency) ที่เรียกว่า Central Bank Digital Currency (CBDC) ซึ่งถือว่าเป็นเงินที่สามารถนำมาใช้ชำระหนี้ตามกฎหมาย ซึ่งหากพิจารณาความหมายของ Cryptocurrency ตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 มาตรา 3 คริปโทเคอร์เรนซี หมายความว่า หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถูกสร้างขึ้นบนระบบหรือ เครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์โดยมีความประสงค์ที่จะใช้ป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้า บริการ หรือสิทธิอื่นใด หรือแลกเปลี่ยนระหว่างสินทรัพย์ดิจิทัล และให้หมายความรวมถึงหน่วยข้อมูล อิเล็กทรอนิกส์อื่นใดตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ด. ประกาศกำหนด ก็ย่อมมีความหมายเช่นเดียวกันกับลักษณะการใช้ของ Central Bank Digital Currency (CBDC) ที่มีลักษณะเป็นหน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถูกสร้างขึ้นบนระบบหรือ เครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์โดยมีความประสงค์ที่จะใช้ป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้า บริการ หรือสิทธิอื่นใดเหมือนกันกับ Cryptocurrency จึงอาจทำให้เข้าใจได้ว่า เงินสกุลดิจิทัล (Digital Currency) ที่ออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทย ในรูปแบบของ Central Bank Digital Currency (CBDC) จะต้องถูกจัดเก็บภาษีเงินได้จากส่วนเกินทุน (Capital Gain Tax) โดยนำบทบัญญัติตามมาตรา 40 (4) (ณ)

และ มาตรา 50 (2) (ฉ) ในเรื่องการหักภาษี ณ ที่จ่าย 15.0% มาบังคับใช้กับกรณีที่ประชาชนมีธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับ Central Bank Digital Currency (CBDC) ดังกล่าว

ประการที่สาม ปัญหาเกี่ยวกับผู้มีหน้าที่หักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย ตามมาตรา 50 (2) (ฉ) แห่งประมวลรัษฎากร เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้บุคคล ห้างหุ้นส่วน บริษัท สมาคม หรือคณะบุคคลผู้จ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 หักภาษีเงินได้ไว้ทุกรายที่จ่ายเงินได้พึงประเมิน แต่เนื่องจากการทำธุรกรรมหรือการทำการซื้อ - ขาย สินทรัพย์ดิจิทัลจะต้องดำเนินการผ่านผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล ในประเทศไทยที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์เท่านั้น โดยในปัจจุบันมีบริษัทที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ให้สามารถประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล ประเภทศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล (Digital Asset Exchange) เช่น บริษัท บิทคับ ออนไลน์ จำกัด , บริษัท สตาร์ คอรัปอเรชั่น จำกัด , บริษัท หัวปี่ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นต้น ซึ่งอยู่ภายใต้พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 จึงทำให้น้ำหนักการหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย ของผู้จ่ายเงินได้ (ผู้ซื้อ) ในอัตราร้อยละ 15.0 ของเงินได้ตาม มาตรา 40 (4) (ซ) (ฉ) ที่ได้จ่ายหรือชำระให้แก่ผู้ขายไม่สามารถกระทำได้นี้เนื่องจากการทำธุรกรรมทุกธุรกรรมจะต้องดำเนินการผ่านระบบของผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลที่เป็นตัวกลางและเป็นตลาดในการซื้อ - ขาย (Exchange) สินทรัพย์ดิจิทัลเท่านั้น

ประการสุดท้าย ปัญหาการไม่มีกฎหมายบัญญัติกำหนดให้ผู้ถือหรือครอบครองคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลส่งแบบรายงานการได้มา , การถือหรือครอบครองแจ้งให้กรมสรรพากรรับทราบ เนื่องจากการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นการเสียภาษีในรูปแบบของการประเมินตนเอง ตามมาตรา 14 แห่งประมวลรัษฎากร โดยการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีจะต้องยื่นแบบแสดงรายการภายในเวลาที่กำหนด และตามแบบรายการตามที่อธิบดีกำหนด ตาม มาตรา 17 วรรคแรก ซึ่งในกรณีเงินได้จาก Cryptocurrency หรือ Token Digital นี้ เป็นเงินได้พึงประเมินตาม มาตรา 40 (4) จึงต้องใช้แบบ ภ.ง.ด. 90

สำหรับการได้มา ได้รับ ถือหรือครอบครอง Cryptocurrency หรือ Token Digital มีวิธีการในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น ได้รับจากการให้ , ได้รับจากกรณีนายจ้างได้จ่ายค่าจ้างหรือเงินเดือน , ได้รับจากการขายสินค้าหรือให้บริการ , ได้รับจากการแลกเปลี่ยนกับสกุลเงิน Fiat Currency , ได้รับจากการแลกเปลี่ยนกับสกุลเงิน Cryptocurrency ด้วยกันเอง , ได้มาโดยวิธีการลงทุนซื้อ Cryptocurrency หรือ Token Digital หรือการขุด (Mining) ในกรณีของ Cryptocurrency สกุล Bitcoin , ได้รับจากการแจกรางวัล (Airdrop) , ได้รับจากกรณีการทำ Stakingหรือแม้กระทั่งในกรณีของบริษัท , ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ได้รับชำระค่าสินค้าหรือบริการเป็น Cryptocurrency จากการประกอบธุรกิจของตนเอง เป็นต้น จึงเห็นได้ว่าการได้มาของ Cryptocurrency หรือ Token Digital นั้น สามารถได้มาในรูปแบบที่หลากหลายแตกต่างกัน ซึ่งการได้มาใน

ลักษณะดังกล่าวนี้เอง หน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะกรมสรรพากร ที่เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีจะไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสินทรัพย์ดิจิทัลแต่ประการใด เนื่องจากการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลในปัจจุบันนั้น เป็นการดำเนินการในลักษณะส่วนตัว (Private) โดยใช้เทคโนโลยีแบบบล็อกเชน (Blockchain) ซึ่งมีคุณสมบัติที่สำคัญคือเป็นเทคโนโลยีระบบกระจายอำนาจ (Decentralized) คือ ไม่มีตัวกลางที่คอยกำกับหรือควบคุมระบบ และไม่มีใครที่เป็นเจ้าของข้อมูลแต่เพียงผู้เดียว ระบบเปิดเผยข้อมูลของธุรกรรม ทำให้ทราบเพียงแล้วว่าได้มีการโอน หรือส่งไปยังบัญชีหรือที่อยู่ (Address) ใดในระบบที่มีใช้งานร่วมกัน แต่ระบบจะไม่สามารถทราบชื่อหรือเจ้าของบัญชีหรือที่อยู่ (Address) ซึ่งหมายถึงจะไม่ปรากฏชื่อของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำธุรกรรมนั่นเอง

ดังนั้น กรณีนี้จึงอาจทำให้ผู้ที่มิสินทรัพย์ดิจิทัลอาศัยประโยชน์จากเทคโนโลยีที่มีความทันสมัย ด้วยคุณสมบัติการใช้งานที่ไม่มีตัวกลางที่จัดเก็บข้อมูล ประกอบกับระบบของงานนี้ไม่สามารถระบุตัวตนว่าใครเป็นผู้มีชื่อในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลความบกพร่อง หรือไม่ครอบคลุมของกฎหมาย อาจยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีที่ไม่ถูกต้อง หรือแสดงรายการไม่ครบถ้วน ไม่แจ้งถึงการได้มาของสินทรัพย์ดิจิทัล (คริปโทเคอร์เรนซี และโทเคนดิจิทัล) ทำให้รัฐไม่สามารถรับรู้ได้ว่า บุคคลใดได้รับสินทรัพย์ดิจิทัลมาโดยวิธีการใด, ได้มาเมื่อไหร่ และมีมูลค่าต้นทุนที่ได้รับมาสามารถคิดคำนวณเป็นเงินได้จำนวนเท่าใด ซึ่งอาจส่งผลกระทบให้เกิดการหลีกเลี่ยงการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากสินทรัพย์ดิจิทัลประเภทนี้ เกิดความไม่เป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีหากเมื่อเปรียบเทียบกับทรัพย์สินประเภทอื่นที่หน่วยงานของรัฐสามารถเข้าถึงข้อมูลการถือหรือครอบครองของบุคคลผู้เป็นเจ้าของ และอาจส่งผลให้รัฐสูญเสียรายได้จากการไม่สามารถจัดเก็บภาษีจากสินทรัพย์ดิจิทัลดังกล่าวเป็นจำนวนมหาศาลอีกด้วย

จากการที่ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าแนวคิดทางเทคโนโลยีที่ใช้กับสินทรัพย์ดิจิทัล หลักการจัดเก็บภาษีอากร รวมไปถึงกฎหมายของประเทศไทยและของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้จากสินทรัพย์ดิจิทัล ผู้ศึกษาเห็นว่ามิข้อเสนอแนะ คือ

1. ปัญหาการจัดเก็บภาษีเงินได้ ตามมาตรา 40 (4)(ข) บัญญัติว่า เงินส่วนแบ่งของกำไร หรือผลประโยชน์อื่นใดในลักษณะเดียวกันที่ได้จากการถือหรือครอบครองโทเคนดิจิทัล ผู้ศึกษาเห็นควรให้มีการแก้ไขประมวลรัษฎากร มาตรา 40 (4) (ข) โดยควรกำหนดเพิ่มเติมหรือระบุให้รวมถึง ดอกเบี้ย เงินปันผล ที่ได้จากการถือหรือครอบครองคริปโทเคอร์เรนซีด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการนำสินทรัพย์ดิจิทัลไปลงทุนผ่านระบบเทคโนโลยีทางการเงินรูปแบบใหม่ที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและให้สอดคล้องคล้อย เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันมากที่สุด ซึ่งจากเดิมที่

มาตรา 40 (4) (ซ) บัญญัติว่า “เงินส่วนแบ่งของกำไร หรือผลประโยชน์อื่นใดในลักษณะเดียวกันที่ได้จากการถือหรือครอบครองโทเคนดิจิทัล”

โดยให้แก้ไขเพิ่มเติมใหม่ซึ่งมีข้อความดังนี้

มาตรา 40 (4) (ซ) “ดอกเบี้ย เงินปันผล เงินส่วนแบ่งของกำไร หรือผลประโยชน์อื่นใดในลักษณะเดียวกันที่ได้จากการถือหรือครอบครอง คริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัล”

2. ปัญหาการให้ความหมายของคริปโทเคอร์เรนซี ผู้ศึกษาเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากรให้มีบทบัญญัติที่กำหนดกรอบแนวปฏิบัติ หลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้จากคริปโทเคอร์เรนซีให้ชัดเจนแน่นอน ไม่ให้เกิดความสับสนหรือตีความรวมถึงทรัพย์สินอื่น ๆ อย่างในกรณีของ Central Bank Digital Currency (CBDC) อันเป็นการปรับปรุงกฎหมายในด้านระบบการจัดเก็บภาษีเงินได้ให้ทันและเหมาะสมต่อสถานการณ์ของเทคโนโลยีที่พัฒนาและระบบเศรษฐกิจ ระบบการเงิน ที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้

3. ปัญหาเกี่ยวกับผู้มีหน้าที่หักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย ตามมาตรา 50 (2) (ก) แห่งประมวลรัษฎากร ผู้ศึกษาจึงเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร ในเรื่องเกี่ยวกับการหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย ในอัตราร้อยละ 15.0 ตามมาตรา 50 (2) (ก) โดยกำหนดหน้าที่การหักภาษี ณ ที่จ่าย ดังกล่าว ให้ศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลมีหน้าที่ทำแทน ผู้จ่ายเงินได้ พร้อมทั้งมีหน้าที่ออกหนังสือรับรองการหักภาษี ณ ที่จ่าย ในทันทีทุกครั้งที่มีการหักภาษี ณ ที่จ่าย และนำส่งภาษีที่หักนั้นด้วย เพื่อวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีเงินได้ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

บทบัญญัติในปัจจุบัน มาตรา 50 (2) (ก) บัญญัติว่า “ในกรณีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (4) (ซ) (ฉ) ให้คำนวณหักในอัตราร้อยละ 15.0 ของเงินได้”

โดยเห็นควรให้แก้ไขเพิ่มเติมใน มาตรา 50 (2) (ก) โดยเพิ่มเติมวรรคสอง ซึ่งมีข้อความดังนี้ “เพื่อประโยชน์ในการคำนวณหักภาษีเงินได้ตามความในวรรคแรก ให้ศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลที่ได้รับใบอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์เป็นผู้มีหน้าที่หักภาษีเงินได้ไว้ทุกคราวที่จ่ายเงินได้พึงประเมิน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีได้ประกาศกำหนด”

4. ปัญหาการไม่มีกฎหมายบัญญัติกำหนดให้ผู้ถือหรือครอบครองคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลส่งแบบรายงานข้อมูล หรือธุรกรรมมาได้มา ได้รับ ถือหรือครอบครองแจ้งให้กรมสรรพากรรับทราบ ผู้ศึกษาจึงเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร โดยกำหนดให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษี จัดทำข้อมูลธุรกรรมต่าง ๆ หรือรายงานการได้มา ได้รับ ถือหรือครอบครองสินทรัพย์ดิจิทัล โดยจะต้องยื่นแบบแสดง

ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลนั้น แขนงมาพร้อมกับแบบ ภ.ง.ด. 90 และแก้ไขแบบฟอร์ม ภ.ง.ด. 90 โดยให้มีหัวข้อสำหรับการกรอกข้อมูลกำไรจากส่วนเกินทุน (Capital Gain) ที่เกี่ยวข้องกับคริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล เพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บภาษีเงินได้จากสินทรัพย์ดิจิทัลที่จะสามารถเพิ่มรายได้จากการจัดเก็บภาษีเงินได้จากสินทรัพย์ดิจิทัลให้ประเทศไทยได้มากกว่าเดิม

เอกสารอ้างอิง

ศุภลักษณ์ พินิจกุล.กฎหมายภาษีอากร พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน,2563

สุเทพ พงษ์พิทักษ์.คำอธิบายประมวลรษฎากร ภาค 1 ว่าด้วยความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประมวลรษฎากร,
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บริษัท ฟรีเมียร์ โพร จำกัด ,พิมพ์ครั้งที่ 2 ,2554

อาณัติ ลี้มักเดช.วิวัฒนาการของเงินจากห้อยเบี้ยสู่คริปโทเคอร์เรนซี ,กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เกรท
ไอลเดีย ,2561